

М.В. Одрехівський¹, У.І. Когут², М.О. Баглай³
ORCID: ¹ 0000-0003-3165-4384, ² 0000-0002-3847-2762, ³ 0009-0009-5115-7589
Кафедра менеджменту і міжнародного підприємництва
Національний університет «Львівська політехніка»

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

<https://doi.org/10.23939/smeu2024.02.309>

© Одрехівський М.В., Когут У.І., Баглай М.О., 2024

У статті означено поняття «міжнародна інноваційна політика» та її роль у сприянні розвитку міжнародної співпраці у галузі науки й техніки, підвищенні міжнародної інноваційної активності задля забезпечення конкурентоспроможності та розвитку економічних систем різних організаційних рівнів. Визначено концептуальні засади формування та структурні складові міжнародної інноваційної політики. Розроблено концептуальну модель міжнародної інноваційної політики, що включає елементи глобальної, міжнаціональної, національної, підприємницької та міжособистісної інтеграції та конкуренції з метою сприяння самодостатності у забезпеченні економічного зростання та розвитку соціально-економічних систем різних організаційних рівнів. Сформовано складові компоненти корпоративної інноваційної політики та розроблено модель послідовності формування інноваційних товарів. Обґрунтовано актуальність формування антропологічної інноваційної політики (нанорівень), яка дозволить вивчити загальні закономірності взаємовідносин людини та навколишнього природного середовища, вплив соціально-економічних та екологічних факторів на функціонування організму людини та здійснити цілеспрямоване управління здоров'ям людини, його відтворенням, формуванням, споживанням та відновленням, формуванням відповідних інновацій.

Ключові слова: міжнародна інноваційна політика, міжнародна інноваційна активність, глобалізація та глокалізація, конкурентоспроможність.

Постановка проблеми

Глобалізація та інтеграційні процеси зумовлюють об'єктивність узгодження дій у здійсненні тих чи інших міжнародних процесів, об'єднання зусиль у вирішенні проблем, що стоять перед людством, забезпеченні економічного зростання на інтенсивній основі. В таких умовах головну роль у формуванні ефективних бізнес-процесів та продукуванні конкурентоспроможної продукції відіграє розроблення та впровадження інновацій.

Актуальність дослідження

Формування інноваційного потенціалу та розвиток міжнародної інноваційної діяльності напряму залежить від вдало вибудованої політики держав зі сприяння розвитку та поширенню інновацій. Об'єднання зусиль країн, особливо тих, що інтегруються у сфері інновацій, відіграє особливо важливу роль у розв'язанні сучасних проблем міжнародного масштабу, зумовлених викликами Індустрії 5.0, зорієнтованої на екологічний, соціальний та економічний чинники управлінського впливу

на міжнародні інноваційні процеси. Тобто дослідження підходів до формування міжнародної інноваційної політики відповідає вимогам часу, є актуальним та необхідним.

Формування мети та завдань статті

Мета статті – дослідження підходів до формування міжнародної інноваційної політики та розроблення пропозицій з удосконалення стратегічного управління міжнародною інноваційною діяльністю. Завдання статті полягають у дослідженні сутності, мети та концептуальних основ формування міжнародної інноваційної політики на усіх рівнях її організації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

До основних характеристик, які необхідно враховувати при формуванні та реалізуванні відповідної інноваційної політики, належать [20, 21]: інвестиції країни в соціальний та людський капітал, що об'єднує системи знань та інновацій; дослідницький потенціал країни чи регіону, його переплетення з системою вищої освіти країни, оскільки інноваційність та технологічна продуктивність підприємств залежить від взаємодії між ними та здатності до навчання; географічна близькість.

Наприклад, багато корпорацій почали впроваджувати екологічну політику, публікувати екологічні рекомендації та кодекси поведінки щодо безпеки продукції та виробничої діяльності. Тому серед міжнародних корпорацій можна знайти багато прикладів екологічно орієнтованої діяльності та політики. Корпорація «Ford» головну мету своєї екологічної політики бачить у зниженні викидів вуглекислого газу в атмосферу за рахунок підвищення екологічності двигунів своїх автомобілів. У США екологічно чисті технології стоять поруч з інформаційними та новітніми технологіями за обсягом венчурних інвестицій. У Китаї подібні інвестиції венчурного капіталу за останні роки зросли більш, ніж удвічі і становлять 19% від загального обсягу інвестицій. Китай, найбільший споживач енергії та розповсюджувач CO₂, розробив різні політики щодо скорочення викидів вуглецю [13, 36].

Економічна глобалізація, глобальне генерування та поширення знань, підвищення значення інновацій як конкурентної переваги країн сьогодні зумовлюють зростання уваги до інноваційних процесів, інтегрованих у світову інноваційну систему, та глобальної інноваційної політики загалом. Технологічне співробітництво та обмін знаннями дедалі більше глобалізуються завдяки розробленню та впровадженню нових бізнес-моделей, нових стратегій управління, підвищенню рівня освіти, підвищенню мобільності висококваліфікованих спеціалістів, розвитку глобальних інноваційних мереж [17]. Паралельно з цим нові технології зробили можливим і незворотним сам процес глобалізації, а інновації стали фактором конкуренції, глобальної, міжнародної, національної та регіональної інтеграції, інтеграції на рівні підприємств та міжособистісної інтеграції, сприяють реструктуризації глобального інноваційного ландшафту. Інноваційні цикли набули небачених раніше діаметрів, паралельності та динамізму. Водночас загострилася міжнародна економічна конкуренція, яка супроводжується диференціацією темпів зростання країн світу та зростанням нерівності в їхньому технологічному розвитку.

Глобальні зміни, зумовлені розвитком науки, новітніх інформаційних технологій та міжнародної конкуренції, мають трансформуючий вплив на всі сфери життя сучасного суспільства, багато в чому визначаючи напрями та методи повноцінного включення різних країн у глобальну інноваційну систему. Тому сьогодні набувають актуальності процеси формування глобальної інноваційної політики, активізації інноваційної політики різних країн, оптимізації національної інноваційної діяльності як чинника конкурентоспроможності національної економіки.

Виклад основного матеріалу

Міжнародна інноваційна політика – це комплекс заходів, спрямованих на ефективний розвиток міжнародної інноваційної діяльності, на вирішення проблем, зумовлених викликами сьогодення, зокрема Індустрії 4.0 та Індустрії 5.0. Термін міжнародна інноваційна політика набув широкого вжитку, оскільки набула поширення думка про те, що політика може відігравати важливу роль у підтримці

міжнародної інноваційної діяльності на всіх етапах її реалізації, у тому числі на етапі трансферу або дифузії інновацій.

Метою міжнародної інноваційної політики провідних країн світу є сприяння розвитку міжнародного співробітництва в науково-технічній сфері, підвищення міжнародної інноваційної активності для забезпечення конкурентоспроможності національної продукції на світовому ринку, обороноздатності країни, покращення ресурсоефективності, екологічної ситуації, розвитку довгострокового венчурного бізнесу.

Концептуальні засади формування міжнародної інноваційної політики, як політики структурної, мають бути спрямовані на збільшення міжнародного інноваційного ландшафту, підвищення ресурсоефективності, екологічності та міжнародної конкурентоспроможності національних галузей промисловості. Вона містить елементи глобальної, міжнаціональної, національної, підприємницької та міжособистісної інтеграції та конкуренції, сприяє самодостатності у забезпеченні економічного зростання та розвитку соціально-економічних систем різних організаційних рівнів. Тому розрізняють глобальну (мегарівень), міжнародну (метарівень), національну (макрорівень), регіональну (мезорівень), корпоративну (мікрорівень) та антропологічну (нанорівень) інноваційні політики (рис. 1), які взаємозумовлюються та взаємоузгоджуються.

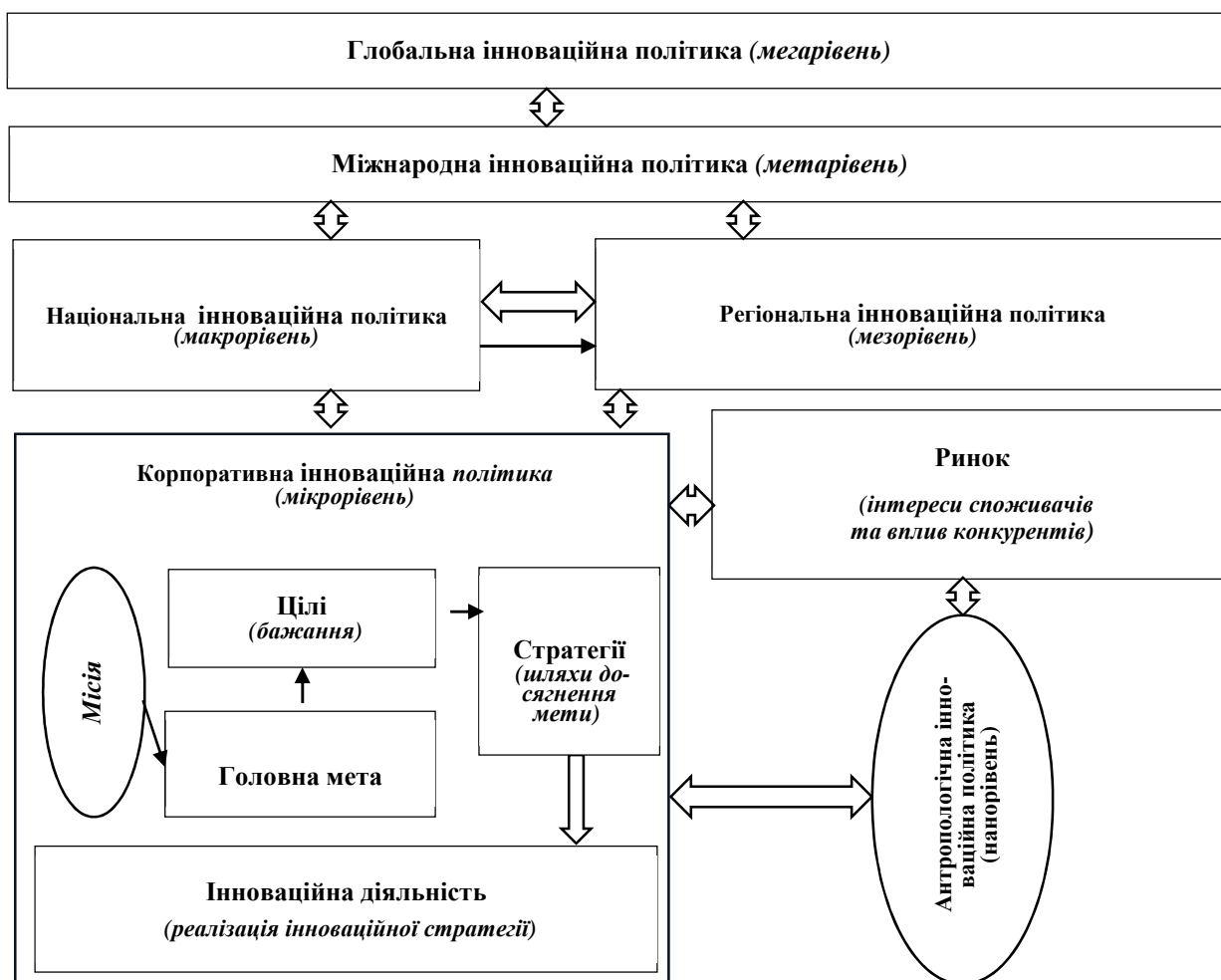

Рис. 1. Структурні компоненти інноваційної політики

Формування глобальної інноваційної політики (ГІП) (мегарівень) орієнтовано на: побудову глобальної інноваційної системи, яка визначає стратегії розвитку глобалізованої економіки загалом;

організацію вертикальних і горизонтальних інноваційних циклів, їхню паралельність та динамічність; вплив зелених інвестицій; технологічні інновації та економічне зростання; використання енергії та забезпечення екологічної стійкості.

Формування глобальної інноваційної системи є результатом революції у галузі інформаційних технологій, яка створила матеріальну основу глобалізації економіки [28]. Нові інформаційні технології є не лише інструментом застосування, а й двигуном розвитку. Людська думка сьогодні є безпосередньою продуктивною силою, а не просто елементом виробничої системи [1].

Здатність глобального інноваційного середовища до саморозвитку, внаслідок синергетичного ефекту від взаємодії його інституційних суб'єктів, які працюють в рамках інституціоналізованої електронної інноваційної бізнес-платформи, характеризується всепроникністю, безпосередністю, багаторівневістю, оборотністю інформаційних зв'язків від інноватора на глобальний рівень, що формує віртуальну реальність інноваційних продуктів. Відомо, що внаслідок динамізації та структурних змін глобального простору відбувається конвергенція інноваційних економік різних країн світу в рамках інституту координації, водночас відбувається інноваційна глобальна локалізація (глокалізація) економік країн - адаптація глобального світогляду до місцевих умов, що проявляється у формальних і неформальних відносинах через формування міжнародної та національної інноваційної політики, міжнародних і національних міжорганізаційних інноваційних мереж та систем. Прикладом глокалізації може бути формування та реалізація інноваційної політики країн Європейського Союзу (ЄС) та ЄС загалом. Відбувається також інноваційна глокалізація економіки України [4].

Результати здійснення відповідної інноваційної політики на національному і міжнародному рівнях, знаходять своє відображення у показниках, що характеризують ефективність та розвиток інноваційної діяльності, розвиток інноваційного потенціалу та інноваційної спроможності. Найбільш авторитетними є Глобальний індекс інновацій – ГІІ (Global Innovation Index), Індекс інновацій Агентства Блумберг – ІАБ (Bloomberg Innovation Index), Глобальний індекс стійкої конкурентоспроможності – ГІСК (The Global Sustainable Competitiveness Index), Європейське інноваційне табло – ЄІТ (European Innovation Scoreboard), Глобальний індекс конкурентоспроможності талантів – ГІКТ (Global Talent Competitiveness Index).

За глобальним індексом інновацій у 2023р. лідерами рейтингу стали Швейцарія, Швеція та США, які зберегли свої позиції ще з 2019р., аутсайдерами ж виявилися Гвінея, Ємен, Ангола у 2022р. та Бурунді, Нігер, Ангола у 2023р. Україна в Глобальному інноваційному індексі 2022 року посідає 57 місце, утримуючи 4-ту позицію серед 36 країн економічної групи lower-middle income. Ситуація дещо покращилась у 2023р., Україна, незважаючи на війну, піднялась в рейтингу на 2 позиції, посівши 55 місце та вперше увійшла до ТОП-3 найінноваційніших економік серед країн групи lower-middle income. Найвищі рейтингові оцінки отримав ступінь розвитку української освіти, інформаційно-комунікаційних технологій, інтелектуальний рівень людського капіталу. Найнижчі – стан інституційного поля, довіра до бізнесу, стан інфраструктури [14, 33, 34].

Рейтинг ГІСК у 2022р. очолюють Скандинавські країни: Швеція лідирує за глобальним індексом стійкої конкурентоспроможності, за нею йдуть усі інші скандинавські країни, за винятком Швейцарії, яка посідає 3 місце. Велика Британія займає 7 місце, Франція – 8, Німеччина – 16. У топ-20 переважають країни Північної Європи. Тільки дві країни з топ-20 не є європейськими: Японія – на 10 місці та Південна Корея – на 12 [10, с. 11-12].

США посідають 30 місце. Вони мають особливо низький рейтинг за ефективністю використання ресурсів і соціальним капіталом. Китай займає 31 місце в рейтингу за рахунок сильних показників за інтелектуальним капіталом, але низьких – за природним капіталом.

Україна входить у топ-50 країн за ГІСК 2022 та посідає 49 місце (зі 180 країн світу) зі значенням 46,9 (див. рис. 2), де середнє значення за рейтингом становить 43,1, а максимальне 100,0 [10, с. 12].

За індексом інноваційного розвитку Агентства Bloomberg у 2021р. та 2020р. Україна зайняла 58 та 56 місця відповідно, з поміж 60 досліджуваних країн порівняно з 46 у 2018р. та 53 у 2019р. За

даним показником у 2020 р. рейтинг очолили такі країни, як Німеччина, Південна Корея та Сінгапур [11, 29].

За зведеним інноваційним індексом Європейського інноваційного табло Україна посідала 33 та 34 місця у 2020р. та 2021р. відповідно; у 2018-2019рр. вона залишалась на 36 місці. У 2022р. місце України за даним показником погіршилось до 31-го, внаслідок чого розрив України з ЄС в інноваційності збільшився. Лідерами за даним показником серед країн-членів ЄС у 2022р. були Швеція (продовжує мати найкращий показник зі значенням 135,7), Фінляндія (135,5), Данія (134,8), Нідерланди (129,3) та Бельгія (128,8). Методологія Європейського інноваційного табло удосконалюється. Так, у 2021 році перелік групових і одиничних показників розширено і включено такі, що характеризують цифровізацію та екологічну стійкість. Такий підхід демонструє нові пріоритети європейської політики, які необхідно враховувати Україні при реалізуванні інтеграційних прагнень [2, 5].

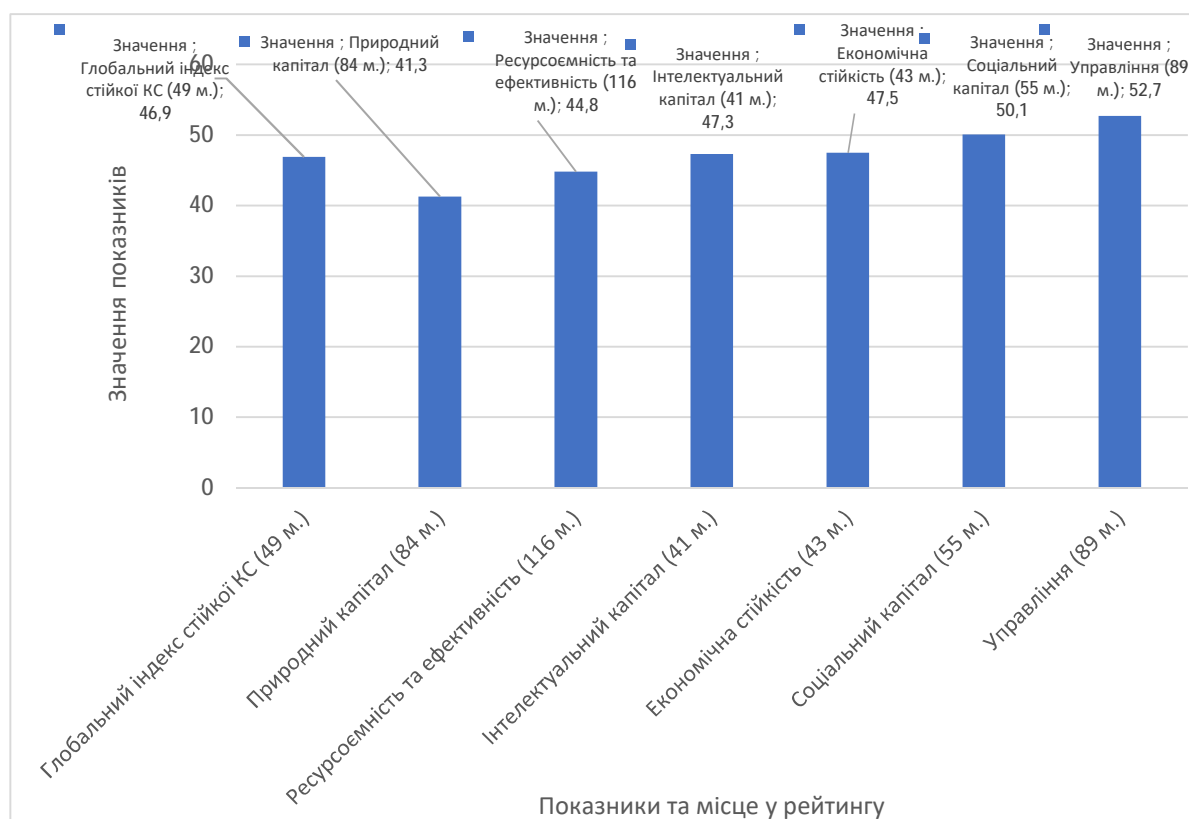

Рис. 2. Значення показників для України за Глобальним індексом стійкої конкурентоспроможності

Сьогодні, із посиленням міжнародних інтеграційних процесів та виробленням узгодженої економічної політики щодо загального економічного простору країн, зокрема членів ЄС, з'являється нова можливість для розробки єдиної інноваційної політики на рівні держав-членів співтовариства. До основних атрибутів міжнародної інноваційної політики, яка здійснюється в країнах Європейського Співтовариства та відкриває рівні можливості для національних підприємств держав-членів ЄС у сфері інноваційного бізнесу, можна віднести [9]: формування синхронізованого підходу щодо антимонопольного законодавства; використання системи прискорених амортизаційних відрахувань; пільгове оподаткування витрат на НДДКР; заохочення малого наукоємного бізнесу; пряме фінансування підприємств для заохочення інновацій у сфері новітніх технологій; стимулювання співпраці університетської науки з підприємствами, що виробляють наукоємну продукцію.

Сьогодні міжнародна інноваційна політика розвивається за такими сценаріями [27]: «популізм і протекціонізм», де домінують популістські та націоналістичні тенденції в міжнародному середо-

вищі; «інновації як глобальне суспільне благо», в якому виграють усі, а глобальна співпраця є домінуючою моделлю; «інновації знизу вгору», що інтегрує інноваційні сили суспільств; міжнародні відносини та інноваційна дипломатія. Ці сценарії далі інтегровані в єдину структуру, в міжнародні виміри інноваційної політики та пропонують основу для координації різних зацікавлених сторін на місцевому, регіональному, національному та наднаціональному рівнях.

Реалізацію міжнародної інноваційної політики пропонується здійснювати на основі таких стратегій інноваційного розвитку [6, 18]: підтримка дифузії інновацій; підтримка «точок зростання»; підтримка іноземної високотехнологічної експансії та інтеграції в транснаціональні корпорації; орієнтація на лідерство в науці; поширення інновацій та створення сприятливого інноваційного клімату; стимулювання інновацій через розвиток інноваційної інфраструктури.

Національна інноваційна політика (НІП) (макрорівень) – це сукупність принципів та взаємопідтримуючих економічних, правових, організаційних і соціальних методів планування, стимулювання, регулювання та контролю процесів інноваційної діяльності в науково-технічній та виробничій сферах. Для забезпечення системної стабільності економіки країни НІП має базуватися не лише на стимулюванні інноваційної діяльності, а й на розвитку базових умов ведення бізнесу, створенні сприятливого конкурентного середовища та розвитку ключових чинників інноваційного виробництва [6, 26]. До основних, всеохоплюючих видів НІП належать [24, 25]: політика технологічного поштовху; політика соціальної спрямованості; політика, орієнтована на виклики ринку, яка має базуватися на попиті [35]; трансформаційна політика, спрямована на зміну економічної структури господарських механізмів і орієнтована на: вирішення соціально-економічних проблем; зміну галузевих структур; взаємодію суб'єктів господарювання та багаторівневе управління; рівень життя.

Еволюційний характер НІП виявляє протиріччя, компроміси та напругу всередині та між різними типами інноваційної політики. Основним завданням національних органів є визначення мети інноваційної політики, основних засад її реалізації та механізмів реалізації відповідних заходів, які б враховували можливі протиріччя [23]. Виходячи з поставленої мети, держава визначає пріоритетні напрями розвитку інноваційної діяльності та обирає основні шляхи підтримки підприємств, які працюють над виконанням національних інноваційних програм. Тобто, пріоритетними напрямками є тематичні напрями науки і техніки, які мають першочергове значення для досягнення перспективних і поточних цілей соціально-економічного розвитку. Залежно від масштабу виділяють глобальні (універсальні), міжнародні (система країн) і національні (окремі країни) пріоритети розвитку науки і техніки. Вони реалізуються у вигляді важливих міждисциплінарних проєктів і програм зі створення, розвитку та поширення технологій, здатних кардинально змінити технологічну базу економіки.

Національні структури також розробляють принципи реалізації політики у сфері науки та інновацій, механізми реалізації цієї політики. Основними принципами національної інноваційної політики є: державна підтримка фундаментальних досліджень; пріоритет інновацій над традиційним виробництвом; свобода наукової та науково-технічної творчості; правова охорона та патентний захист інтелектуальної власності; інтеграція наукової, науково-технічної діяльності та освіти; підтримка конкуренції у сфері науки, технологій та інновацій; концентрація ресурсів на пріоритетних напрямках НДДКР; створення інноваційного клімату; стимулювання розвитку відсталих територій і стримування зростання існуючих агломераційних утворень; підготовка та перепідготовка персоналу; сприяння розвитку міжнародного наукового співробітництва; паралельність, динамічність та ефективність інноваційних циклів. Ці принципи залежать від економічної системи, що склалася в країні, механізмів економіко-правового регулювання економічних відносин, соціального розвитку країни.

Отже, міжнародна інноваційна політика є важливою частиною національної інноваційно-економічної політики, але водночас має самостійний характер, є динамічним інструментом національного господарювання та підприємництва. Вона спрямована на: створення сприятливих умов для формування та розвитку міжнародних інноваційних циклів; концентрацію фінансових ресурсів на пріоритетних напрямках науки, зниження ризику приватних компаній у процесі розробки нової ви-

сокотехнологічної та екологічної продукції; складання комплексних прогнозів національного інноваційного розвитку; формування цільових науково-технічних програм; створення ринку інновацій; зниження витрат фірм на інновації та НДДКР; поширення науково-технічних знань, технологій та інновацій.

Поява новітніх технологій, глобалізація економіки та обмеження національних бюджетів призвели до підвищення ролі регіонів у здійсненні інноваційної діяльності. Все частіше регіональні органи влади встановлюють контакти із зацікавленими сторонами за кордоном на субрегіональному рівні. Водночас регіональні проблеми вирішуються через тісні контакти центральних органів влади з місцевими органами влади, оскільки останні краще знають технічні, економічні та соціальні потреби регіонів. В останні роки все більше переплітаються три рівні формування міжнародної інноваційної політики (політика, яку здійснюють самі регіони, регіональна складова національної та наднаціональної інноваційної політики).

Регіональна інноваційна політика (РІП) (мезорівень) означає сукупність пріоритетів і цілей щодо формування, реалізації та розвитку інноваційної діяльності в регіоні. Основним стратегічним напрямом РІП є створення в регіоні сприятливих умов для: розвитку та всебічної підтримки внутрішнього науково-технічного та інноваційного потенціалу; ефективного використання власних ресурсів, технологічних і продуктових інновацій; активізації інноваційних процесів у регіоні; підвищення конкурентоспроможності та економічного розвитку регіону.

Основною метою РІП є постійне підвищення рівня інноваційного потенціалу регіону, організація інноваційних циклів, створення ефективної регіональної інноваційної системи та системи управління інноваційним розвитком регіону в цілому. РІП необхідно розробляти відповідно до цілей і завдань національної інноваційної політики. Вона має поєднувати наднаціональні та національні інтереси щодо регіонів та внутрішньорегіональні інтереси, оскільки наднаціональна, національна та регіональна політики, політики органів місцевого самоврядування та органів територіальних утворень не повинні суперечити одна одній, вони повинні складати єдине ціле та доповнювати одна одну [31].

До напрямів підтримки інноваційної діяльності на рівні регіонального управління належать [12, 15]: розроблення та реалізування регіональних цільових програм підтримки інноваційної діяльності; цільові асигнування на реалізування регіональних інноваційних циклів; податкові пільги, спрямовані на стимулювання регіональної інноваційної діяльності; сприяння розвитку ділової активності між регіональними науково-освітніми центрами, бізнесом та державними структурами; створення регіональних інноваційно-інвестиційних центрів; формування регіональної інноваційної інфраструктури; підтримка кластеризації, створення агломеративних утворень та мережі інноваційних структур у регіоні; організація ефективної консалтингової системи; залучення науково-технічних структур регіону до екологічної модернізації виробничих процесів; інформаційно-консультаційна підтримка регіональними інноваційними центрами інноваційних проєктів; сприяння залученню малих, середніх та великих підприємств області до участі в інноваційних проєктах.

Таким чином, РІП в умовах інноваційної економіки має визначати основні цілі регіонального інноваційного розвитку, напрями та механізми активізації всіх суб'єктів-учасників регіонального інноваційного процесу, базуючись на концепції формування та розвитку високоефективних регіональних інноваційних систем. РІП повинна бути орієнтована на вирішення територіальних проблем, покращення соціально-економічних показників регіону за рахунок ефективного використання його інноваційного потенціалу, задоволення потреб внутрішнього ринку, підвищення внеску інноваційної сфери в економіку регіону. Для того, щоб РІП була ефективною, необхідно ресурсне забезпечення регіонів, узгодження наддержавних і загальнонаціональних інтересів з міжрегіональними та регіональними інтересами, з інтересами агломераційних і муніципальних утворень. Показником економічної ефективності РІП є: збільшення податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів; зростання у складі працездатного населення регіону кількості осіб, які залучені до інноваційної діяльності та завдяки зайнятості в інноваційних процесах мають вищі доходи.

Корпоративна інноваційна політика (КІП) (мікрорівень) – форма стратегічного управління, яка визначає цілі та умови інноваційної діяльності підприємства та спрямована на забезпечення його конкурентоспроможності [3]. Послідовність формування інноваційних продуктів наведена на рис. 3, згідно з яким можна зробити висновок, що ринкова конкуренція та попит є одними з рушійних факторів формування КІП.

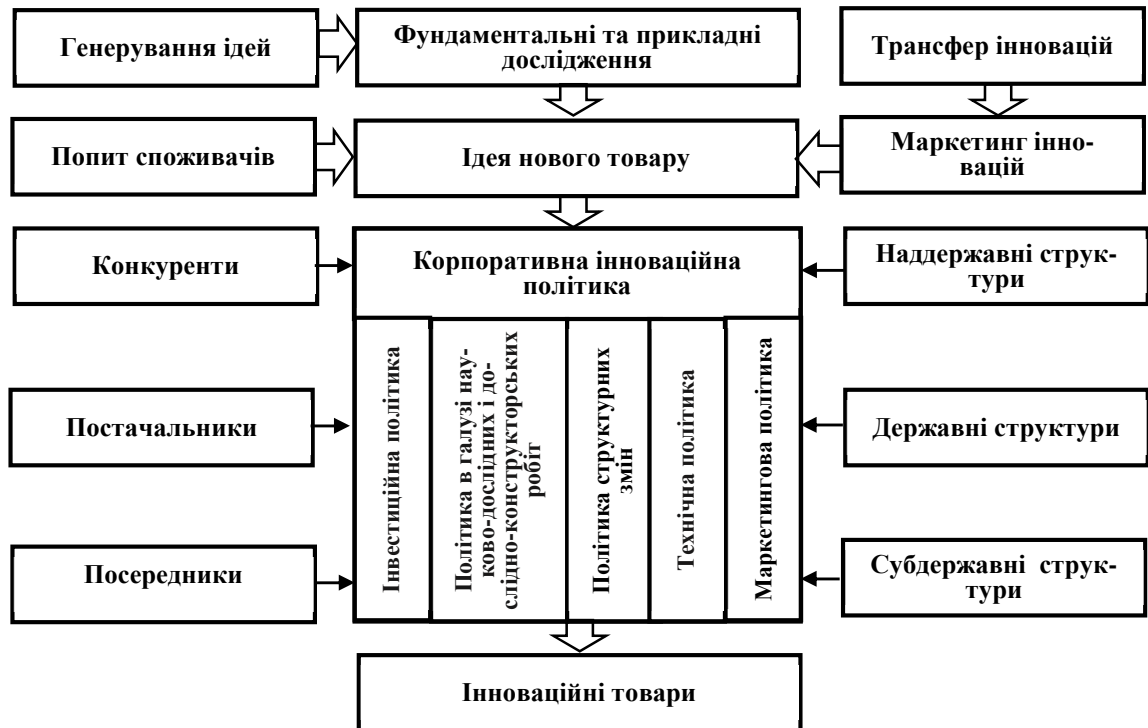

Рис. 3. Послідовність формування інноваційних товарів

Формування інноваційної політики підприємства – це процес пошуку та об’єднання в єдину систему основних елементів інноваційної політики, зокрема: інвестиційної політики; політики у сфері наукових досліджень, проектно-будівельних та дослідно-експериментальних робіт; політики структурних змін; технічної політики та маркетингової політики, які здійснюються у постійній взаємодії та відображають підхід до управління інноваційними процесами на підприємстві в напрямку реалізації інноваційної діяльності в цілому. Тобто формування КІП передбачає визначення місії, мети та стратегії економічного розвитку підприємства, виходячи з оцінки його потенційних можливостей та забезпеченості необхідними ресурсами.

Основними складовими КІП є місія підприємства, стратегічні та оперативні цілі інноваційного розвитку. Стратегічні інноваційні цілі формуються у вигляді декларацій інноваційних намірів, з яких формується підприємницька концепція, визначаються її базова та функціональна стратегії, що дають змогу її реалізувати. Розробляється формальна система надання оперативних планів. Постановка та формулювання стратегічних інноваційних цілей є відправною точкою для вибору та розробки стратегій, що забезпечують їх реалізацію.

Таким чином, підприємство формує власну інноваційну політику, орієнтуючись на міжнародну, національну та регіональну інноваційну політики, що визначають національні та регіональні пріоритетні напрями інноваційного розвитку та забезпечують підтримку підприємств, їх власних інтересів і ресурсних можливостей, потреби ринку. Людський капітал підприємств, такий як освіта, навички, досвід, підприємливість, визначають успіх підприємства, особливо у збільшенні

кількості та якості продукції, її продажу та частки ринку, капіталу та прибутку, задоволеності споживачів та конкурентоспроможності [32]. Тому інвестиції у людей стали ключовим інноваційним пріоритетом у світі.

Людина здійснює інноваційну діяльність, структуруючи економічний та інноваційний простір, утворюючи бізнес-інкубатори, технопарки, технополіси, інноваційні кластери тощо, які покращують середовище життєдіяльності людини, забезпечують побудову інноваційної економіки загалом. Тобто інноваційні структури - це творіння людей, вони теж розвиваються і змінюються людьми. Вони досить інертні, але поступово змінюються в міру набуття досвіду тими, хто приймає рішення.

Досвід дозволяє їм коригувати існуючі ментальні моделі, відкриває нові можливості для інноваційної поведінки, сприяє появі нових структур [7]. Людина є особливим елементом, генератором перетворення психічного в економічне шляхом його соціалізації та персоніфікації [8]. Мотором інноваційного процесу стає людина, вона є первинною, а структури інноваційного розвитку – вторинними, що дає можливість моделювати інноваційну діяльність на основі суб'єктно-орієнтованого підходу, де учасником інноваційної діяльності є особистість. Суб'єктно-орієнтований підхід передбачає роботу з поняттями як індивідуального (особистість), так і колективного (група, колектив, спільнота, нація) суб'єкта [16, 19, 22]. Тому актуальним на сьогодні є формування антропологічної інноваційної політики (нанорівень), яка дозволить вивчити загальні закономірності взаємовідносин людини та навколишнього природного середовища, вплив соціально-економічних та екологічних факторів на функціонування організму людини та здійснити цілеспрямоване управління здоров'ям людини, його відтворенням, формуванням, споживанням та відновленням, формуванням відповідних інновацій, зумовлених Індустрією 5.0.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Міжнародна інноваційна політика – це комплекс заходів, спрямованих на ефективний розвиток міжнародної інноваційної діяльності, на вирішення проблем, зумовлених викликами сьогодення, зокрема Індустрії 4.0 та Індустрії 5.0. Метою міжнародної інноваційної політики провідних країн світу є сприяння розвитку міжнародного співробітництва в науково-технічній сфері, підвищення міжнародної інноваційної активності для забезпечення конкурентоспроможності національної продукції на світовому ринку, обороноздатності країни, покращення ресурсоефективності, екологічної ситуації, розвитку довгострокового венчурного бізнесу.

Концептуальні основи формування міжнародної інноваційної політики доцільно спрямувати на розширення інноваційного ландшафту, підвищення економічної ефективності та міжнародної конкурентоспроможності національних галузей промисловості.

Важливим та актуальним є формування антропологічної інноваційної політики, яка дозволить досліджувати загальні закономірності взаємовідносин людини та навколишнього природного середовища, вплив соціально-економічних та екологічних факторів на функціонування організму людини, здійснювати цілеспрямоване управління здоров'ям людини та формування відповідних інновацій, зумовлених Індустрією 5.0.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на вивчення проблем формування міжнародної інноваційної політики, зумовлених викликами Індустрії 5.0, зорієнтованої на ESG-діяльність (довкілля, соціальна сфера та управління), тобто на екологічні, соціальні та економічні чинники управлінського впливу на міжнародні інноваційні процеси.

Список літератури

1. Довгаль О.А., Довгаль Г.В. (2017). Глобальний інноваційний простір: передумови, специфіка й інструменти формування. *Проблеми економіки*, № 1, 15-20.
2. Дятлова В.В., Дятлова Ю.В., Фокіна-Мезенцева К.В. (2023). Інноваційність національних економік: методичні засади порівняння країн ЄС та України. *Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор»*. Випуск 1

(71), 20-25. DOI: <https://doi.org/10.32782/business-navigator.71-4>. [online]. Доступно: http://www.business-navigator.ks.ua/journals/2023/71_2023/6.pdf.

3. Кадол Л.В., Кравчук Л.М. (2016). Принципи формування інноваційної політики підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки*, Випуск 17. Частина 1, 76-79.

4. Краус Н.М. (2019). *Інноваційна економіка в глобалізованому світі: інституціональний базис формування та траєкторія розвитку*. Монографія. Київ: Аграр Медіа Груп.

5. Крилов Д.В. (2022). Аналіз рейтингового оцінювання розвитку інноваційної діяльності в Україні. *Ефективна економіка*. № 5. DOI: 10.32702/2307-2105-2022.5.8. [online]. Доступно: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10285>.

6. Марченко Т.В. (2021). *Міжнародні інноваційні програми як інструмент євроінтеграції України*. Монографія. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т.

7. Норт Д. (2000). *Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки*. Д. Норт. Пер. з англ. І. Дзюба, К.: Основи.

8. Одягайло Б.М. (2003). *Економіка: транзитивність від найпростішої до глобальної*. Київський національний економічний ун-т, Криворізький економічний ін-т., Д.: Пороги.

9. Онікієнко В.В. (2006). Інноваційна політика країн Євросоюзу та СНД: проблеми і практика реалізації. *Український соціум*, № 3, 170-183.

10. Писаренко Т.В., Куранда Т.К. та ін. (2023). *Наукова та науково-технічна діяльність в Україні у 2022 році: науково-аналітична доповідь*. К.: УкрІНТЕІ, [online]. Доступно: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nauka/2023/07/25/Nauk-analit.dopov.Naukova.ta.nauk-tekhn.diyaln.v.Ukr.2022-25.07.2023.pdf>.

11. Писаренко Т.В., Куранда Т.К., Кваша Т.К. та ін. (2021). *Стан науково-інноваційної діяльності в Україні у 2020 році: науково-аналітична записка*. К.: УкрІНТЕІ. [online]. Доступно: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nauka/2021/06/23/AZ.nauka.innovatsiyi.2020-29.06.2021.pdf>.

12. Полякова Ю.В. (2016). Ефективність регіональних інноваційних систем. *Економіка і суспільство*. Випуск № 6, 272-276.

13. Селезньова Л. (2011). Інноваційно-інвестиційна діяльність в екологічній сфері. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 124/125/2011, 76-78. [online]. Доступно: http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2016/01/125_9.pdf.

14. Соболева К. (2023). Global Innovation Index 2023: Україна на 55-му місці і в топ-3 в групі країн із доходами нижче середнього. *Mind*. [online]. Доступно: <https://mind.ua/news/20263287-global-innovation-index-2023-ukrayina-na-55-mu-misci>.

15. Федулова Л.І. (2014). Формування регіональних інноваційних систем у контексті принципів Європейської інноваційної політики. *Академічний огляд*, 1 (40), 144-155.

16. Barata João, Kayser Ina (2023). Industry 5.0 – Past, Present, and Near Future. *Procedia Computer Science*, Volume 219, 778 - 788. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.procs.2023.01.351>.

17. Binish Qadri, Mudaser Ahad Bhat (2018). Interface between Globalization and Technology. *Asian Journal of Managerial Science (AJMS)*, Volume 7, N 3, 1-6.

18. Cheney, David, Christopher, T. Hill, Patrick Windham (2021). America Needs A New International Strategy for Science, Technology, and Innovation. *Issues in Science and Technology*, January 28, 2021. Retrieved from <https://issues.org/international-science-technology-innovation-policy/>.

19. Denzau A., North D. (1994). Shared Mental Models: Ideologies and Institutions. *Kyklos*. Vol. 47, № 1, 3–31.

20. Dosi G. (1988). “Sources, procedures, and microeconomic effects of innovation”. *Journal of Economic Literature*, vol. 26(3), 1120-1171.

21. Harberger A. (1998). “A vision of the growth process”, *American Economic Review*, vol. 88 (1), 1-32.

22. Industry 5.0. (2022). Purpose-Driven Technology Adoption for People and the Planet. Momenta: Retrieved from: <https://www.momenta.one/hubfs/Resources/Reports-andSurveys/Momenta-Industry%205.0-Report-2022.pdf>.

23. Jakob Edler, Jan Fagerberg (2017). Innovation policy: what, why, and how. *Oxford Review of Economic Policy*, Volume 33, Issue 1, 2-23. Retrieved from <https://doi.org/10.1093/oxrep/grx001>.

24. Johan Schot, W. Edward Steinmueller (2018). Three frames for innovation policy: R&D, systems of innovation and transformative change, *Research Policy*, Volume 47, Issue 9, 1554-1567.

25. Kaidong Feng, Ziyang Jiang (2021). State Capacity and Innovation Policy Performance: A Comparative Study on Two Types of Innovation Projects in China, *Review of Policy Research (RPR)*, Volume 38, Issue 4, 427-453.
26. Savchuk K. (2019). The Five Best Policies to Promote Innovation - And One Policy to Avoid. *Stanford Graduate School of Business. Political Economy*, October 07, 2019. Retrieved from <https://www.gsb.stanford.edu/insights/five-best-policies-promote-innovation-one-policy-avoid>.
27. Leijten J. (2019). Innovation policy and international relations: directions for EU diplomacy. *Eur J Futures Res*, 7, 4. Retrieved from <https://doi.org/10.1186/s40309-019-0156-1>.
28. Marinko Skare, Domingo Riberio Soriano (2021). How globalization is changing digital technology adoption: An international perspective. *Journal of Innovation & Knowledge*, Volume 6, Issue 4, 222-233.
29. South Korea Leads World in Innovation as U.S. Exits Top Ten. Bloomberg. (2021). Retrieved from <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-02-03/south-korea-leads-world-in-innovation-u-s-drops-out-of-top-10>.
30. Valtteri Laasonen, Jari Kolehmainen, Markku Sotarauta (2020). The complexity of contemporary innovation policy and its governance in Finland, *Innovation. The European Journal of Social Science Research*, DOI: 10.1080/13511610.2020.1842176.
31. Wanzenbock Iris, Frenken Koen (2020). The subsidiarity principle in innovation policy for societal challenges. *Global Transitions*, № 2, 51-59.
32. Wihalminus Sombolayuk, Ria Mardiana Yusup, Indrianty Sudirman (2019). Innovation Strategy for Creating Successful Small and Medium Businesses. *Advances in Economics, Business and Management Research (AEBMR)*, volume 92, 507-526. Retrieved from <https://doi.org/10.2991/icame-18.2019.53>.
33. WIPO (2022). *Global Innovation Index 2022: What is the future of innovation-driven growth?* World Intellectual Property Organization. Retrieved from https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2022/.
34. WIPO (2023). *Global Innovation Index 2023: Innovation in the face of uncertainty*. World Intellectual Property Organization. Retrieved from https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2023/.
35. Wouter Boon, Jakob Edler. (2018). Demand, challenges, and innovation. Making sense of new trends in innovation policy. *Science and Public Policy*, Volume 45, Issue 4, 435-447. Retrieved from <https://doi.org/10.1093/scipol/scy014>.
36. Zhang Y.-J., Peng Y.-L., Ma C.-Q., Shen B. (2017). Can Environmental Innovation Facilitate Carbon Emissions Reduction? Evidence from China, *Energy Policy*, 100, 18-28.

References

1. Dovhal O.A., Dovhal G.V. (2017). Hlobalnyi innovatsiyni prostir: peredumovy, spetsyfika y instrumenty formuvannya [Global innovation space: prerequisites, specifics and tools of formation]. *Problems of the economy*, N 1, 15-20.
2. Diatlova V.V., Diatlova Yu.V., Fokina-Mezentseva K.V. (2023). Innovatsiynist natsionalnykh ekonomik: metodychni zasady porivniannia krain YeS ta Ukrainy [Innovativeness of national economies: methodological principles of comparison of EU countries and Ukraine]. *Scientific and industrial Journal "Business-navigator"*. Issue 1 (71), 20-25. DOI: <https://doi.org/10.32782/business-navigator.71-4>. Retrieved from http://www.business-navigator.ks.ua/journals/2023/71_2023/6.pdf.
3. Kadol L.V., Kravchuk L.M. (2016). Pryntsypy formuvannya innovatsiynoi polityky pidpriemstva [Principles of formation of innovative policy of the enterprise]. *Scientific Bulletin of Kherson State University. Economic Sciences Series*, Issue 17. Part 1, 76-79.
4. Kraus N.M. (2019). *Innovatsiina ekonomika v hlobalizovanomu sviti: instytutsionalnyi bazys formuvannya ta traiektoriia rozvytku [Innovative economy in the globalized world: institutional basis of formation and development trajectory]*. Monograph. Kyiv: Agrar Media Group.
5. Krylov D.V. (2022). Analiz reitynhovoho otsiniuvannya rozvytku innovatsiynoi diialnosti v Ukraini [Analysis of the rating assessment of the development of innovative activity in Ukraine]. *Efficient economy*. N 5. DOI: 10.32702/2307-2105-2022.5.8. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10285>.
6. Marchenko T.V. (2021). *Mizhnarodni innovatsiyni prohramy yak instrument yevrointehratsii Ukrainy [International innovation programs as a tool of European integration of Ukraine]*. Monograph. Chernivtsi: Chernivtsi National University.
7. Nort D. (2000). *Instytutsii, instytutsiina zmina ta funktsionuvannya ekonomiky [Institutions, institutional change and functioning of the economy]*. D. Nort. Trans. from English I. Dzyuba, K.: Fundamentals.

8. Odiahaylo B.M. (2003). *Ekonomika: tranzytyvnist vid naiprostishoi do hlobalnoi* [Economy: transitivity from the simplest to the global]. Kyiv National University of Economics, Kryvyi Rih University of Economics, D.: Porogy.
9. Onikiyenko V.V. (2006). Innovatsiina polityka krain Yevrosoiuzu ta SND: problemy i praktyka realizatsii [Innovation policy of the EU and CIS countries: problems and practice of implementation]. *Ukrainian Society*, N 3, 170-183.
10. Pysarenko T.V., Kuranda T.K. at all. (2023). Naukova ta naukovo-tekhnichna diialnist v Ukraini u 2022 rotsi [Scientific and scientific and technical activity in Ukraine in 2022]: *scientific and analytical report*. K.: UkrINTEI. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nauka/2023/07/25/Nauk-analit.dopov.Naukova.ta.nauk-tekh.n.diyaln.v.Ukr.2022-25.07.2023.pdf>.
11. Pysarenko T.V., Kuranda T.K., Kvasha T.K. at all. (2021). Stan naukovo-innovatsiinoi diialnosti v Ukraini u 2020 rotsi [The state of scientific and innovative activity in Ukraine in 2020]: *a scientific and analytical note*. K.: UkrINTEI. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nauka/2021/06/23/AZ.nauka.innovatsiyyi.2020-29.06.2021.pdf>.
12. Polyakova, Yu.V. (2016). Efektyvnist rehionalnykh innovatsiinykh system [Effectiveness of regional innovation systems]. *Economy and society*, issue N 6, 272-276.
13. Seleznova L. (2011). Innovatsiino-investytsiina diialnist v ekolohichnii sferi [Innovative investment activity in the environmental sphere]. *Bulletin of Kyiv National University named after Taras Shevchenko. Economy*. 124/125/2011, 76-78. Retrieved from http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2016/01/125_9.pdf.
14. Soboleva K. (2023). Global Innovation Index 2023: Ukraina na 55-mu misti i v top-3 v hrupi krain iz dokhodamy nyzhche serednoho [Global Innovation Index 2023: Ukraine is in 55th place and in the top 3 in the group of countries with below-average incomes]. *Mind*. Retrieved from <https://mind.ua/news/20263287-global-innovation-index-2023-ukrayina-na-55-mu-misci>.
15. Fedulova, L.I. (2014). Formuvannia rehionalnykh innovatsiinykh system u konteksti pryntsyviv Yevropeiskoi innovatsiinoi polityky [Formation of regional innovation systems in the context of the principles of the European innovation policy]. *Academic Review*, 1 (40), 144-155.
16. Barata João, Kayser Ina (2023). Industry 5.0 – Past, Present, and Near Future. *Procedia Computer Science*, Volume 219, 778 - 788. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.procs.2023.01.351>.
17. Binish Qadri, Mudaser Ahad Bhat (2018). Interface between Globalization and Technology. *Asian Journal of Managerial Science (AJMS)*, Volume 7, N 3, 1-6.
18. Cheney, David, Christopher, T. Hill, Patrick Windham (2021). America Needs A New International Strategy for Science, Technology, and Innovation. *Issues in Science and Technology*, January 28, 2021. Retrieved from <https://issues.org/international-science-technology-innovation-policy/>.
19. Denzau A., North D. (1994). Shared Mental Models: Ideologies and Institutions. *Kyklos*. Vol. 47, № 1, 3–31.
20. Dosi G. (1988). “Sources, procedures, and microeconomic effects of innovation”. *Journal of Economic Literature*, vol. 26(3), 1120-1171.
21. Harberger A. (1998). “A vision of the growth process”, *American Economic Review*, vol. 88 (1), 1-32.
22. Industry 5.0. (2022). Purpose-Driven Technology Adoption for People and the Planet. *Momenta*: Retrieved from: <https://www.momenta.one/hubfs/Resources/Reports-andSurveys/Momenta-Industry%205.0-Report-2022.pdf>.
23. Jakob Edler, Jan Fagerberg (2017). Innovation policy: what, why, and how. *Oxford Review of Economic Policy*, Volume 33, Issue 1, 2-23. Retrieved from <https://doi.org/10.1093/oxrep/grx001>.
24. Johan Schot, W. Edward Steinmueller (2018). Three frames for innovation policy: R&D, systems of innovation and transformative change, *Research Policy*, Volume 47, Issue 9, 1554-1567.
25. Kaidong Feng, Ziyang Jiang (2021). State Capacity and Innovation Policy Performance: A Comparative Study on Two Types of Innovation Projects in China, *Review of Policy Research (RPR)*, Volume 38, Issue 4, 427-453.
26. Savchuk K. (2019). The Five Best Policies to Promote Innovation - And One Policy to Avoid. *Stanford Graduate School of Business. Political Economy*, October 07, 2019. Retrieved from <https://www.gsb.stanford.edu/insights/five-best-policies-promote-innovation-one-policy-avoid>.
27. Leijten J. (2019). Innovation policy and international relations: directions for EU diplomacy. *Eur J Futures Res*, 7, 4. Retrieved from <https://doi.org/10.1186/s40309-019-0156-1>.
28. Marinko Skare, Domingo Riberio Soriano (2021). How globalization is changing digital technology adoption: An international perspective. *Journal of Innovation & Knowledge*, Volume 6, Issue 4, 222-233.

29. South Korea Leads World in Innovation as U.S. Exits Top Ten. Bloomberg. (2021). Retrieved from <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-02-03/south-korea-leads-world-in-innovation-u-s-drops-out-of-top-10>.
30. Valtteri Laasonen, Jari Kolehmainen, Markku Sotarauta (2020). The complexity of contemporary innovation policy and its governance in Finland, Innovation. *The European Journal of Social Science Research*, DOI: 10.1080/13511610.2020.1842176.
31. Wanzenbock Iris, Frenken Koen (2020). The subsidiarity principle in innovation policy for societal challenges. *Global Transitions*, № 2, 51-59.
32. Wihalminus Sombolayuk, Ria Mardiana Yusup, Indrianty Sudirman (2019). Innovation Strategy for Creating Successful Small and Medium Businesses. *Advances in Economics, Business and Management Research (AEBMR)*, volume 92, 507-526. Retrieved from <https://doi.org/10.2991/icame-18.2019.53>.
33. WIPO (2022). *Global Innovation Index 2022: What is the future of innovation-driven growth?* World Intellectual Property Organization. Retrieved from https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2022/.
34. WIPO (2023). *Global Innovation Index 2023: Innovation in the face of uncertainty*. World Intellectual Property Organization. Retrieved from https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2023/.
35. Wouter Boon, Jakob Edler. (2018). Demand, challenges, and innovation. Making sense of new trends in innovation policy. *Science and Public Policy*, Volume 45, Issue 4, 435–447. Retrieved from <https://doi.org/10.1093/scipol/scy014>.
36. Zhang Y.-J., Peng Y.-L., Ma C.-Q., Shen B. (2017). Can Environmental Innovation Facilitate Carbon Emissions Reduction? Evidence from China, *Energy Policy*, 100, 18-28.

M. Odrekhivskiy, U. Kohut, M.O. Bahlai
Lviv Polytechnic National University
Department of Management and International Business

CONCEPTUAL BASICS OF INTERNATIONAL INNOVATION POLICY FORMATION

© Odrekhivskiy M., Kohut U., Bahlai M.O., 2024

Globalization and integration processes specify the objectivity of coordinating actions in the implementation of certain international processes, joining efforts in solving the problems facing humanity, ensuring economic growth on an intensive basis. In such conditions, the main role in the formation of effective business processes and the production of competitive products is played by the development and implementation of innovations. The formation of innovative potential and the development of international innovative activity directly depend on the successfully developed policy of the states to promote the development and spread of innovations. Joining the efforts of countries, especially those integrated in the field of innovation, plays a particularly important role in solving modern problems of an international scale, caused by the challenges of Industry 5.0, focused on environmental, social and economic factors of managerial influence on international innovation processes. That is, the study of approaches to the formation of international innovation policy meets the requirements of the time, is relevant and necessary.

The purpose of the article is to study approaches to the formation of international innovation policy and to develop proposals for improving the strategic management of international innovative activity. The task of the article is to study the essence, purpose and conceptual foundations of the formation of international innovation policy at all levels of its organization.

The article defines the concept of "international innovation policy" and its role in promoting the development of international cooperation in the field of science and technology, increasing international innovative activity to ensure competitiveness and development of economic systems at various organizational levels. Conceptual basics of formation and structural components of international innovation policy are defined. A conceptual model of international innovation policy has been developed, which includes elements of global, international, national, entrepreneurial and interpersonal integration and competition. The constituent components of the corporate innovation policy were formed and a model of the sequence of formation of innovative products was developed. The relevance of the formation of an anthropological innovation policy (nanolevel) is substantiated,

which will allow to study the general patterns of the relationship between man and the natural environment, the influence of socio-economic and environmental factors on the functioning of the human body, to carry out purposeful management of human health, its reproduction and restoration, and the formation of relevant innovations.

It is advisable to direct further research to the study of the problems of international innovation policy formation caused by the challenges of Industry 5.0, oriented to ESG-activity (environment, social sphere and management), that is, to the environmental, social and economic factors of managerial influence on international innovation processes.

Key words: international innovation policy, international innovation activity, globalization and glocalization, competitiveness.